

UJ KELET

Posta Centralna
Teleurópa

L. I. N. W. 15.
No. str. 8.

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Békét keleten!

Három nagy kérdése van a világpolitikának: a német kérdés, az orosz kérdés és a keleti kérdés. E kérdések sokhelyütt érintkeznek és keresztezik egymást; ha valaki érélyes kézzel nyúlna az egyikhez, megbolygatná a másikat, nem lehet egyet sem lokalizálni, hiszen ha lehetne, ez a mód is jelentené az elintésést. A keleti kérdés például csak földrajzilag nem határos a középeurópai, azaz a német problémával, de a politika mosgyei keresztül-kasul szelik mindkettőt. Az orosz problémával pedig területileg is hosszú határvonalakon találkozik a keleti kérdés. Minket különösképp ez a kérdés érdekel. Nem a távoli, a közeli kelet kérdése. A közeli keleten Törökország, az arabok és a zsidó nép problémája. Mindhárom népek történeti múltja és létérdeke kelethez fűződik, nélkülük ma már a dolgokat rendezni és megszabni nem lehet. A kérdés-komplexum legakutabb része e pillanatban Törökország. Nemegyszer megirtuk, hogy nemzeti önvédelmi harcát jogosnak tartjuk, aspirációi már csak azért is rokonszenvesek nekünk, mert régi országáért, kultúrája és népe fennmaradásáért harcol. E pillanatban még sok súlyos ütközéspontja van az angol és a francia külpolitikával, de a surlódási felület egyre kisebb; egészen biztos, hogy végreis megkötik a békét a törökökkel anélkül, hogy ez az angol-francia politika keleti irányvonalát hátrányosan eltérítene az utjából.

Annak az angol politikának, amely a törökök európai uralmának megszüntetésére törekedett, az volt az alapelve, hogy a törökök ma már nem képesek az uralomra, az elmúlt rezsimok, például Örményországban is, csak állandóan kegyetlenkedéssel és vérfürdővel tudták tartani magukat. A karddal operáló politika, háborus mütétekkel akarta eltávolítani a „beteg embert”, Törökországot a politikai térképről. A Balkánháború és a világháború után ugyilátszott, hogy Törökországnak végleg betellegzett. Később kiderült, hogy a mütétek csak használtak: miután a Balkánon és Örményországban nemzetiségeit elvesztette, új életre támadt Törökország, valóságos felvirágzott, s hogy ma mennyivel értékesebb a hadereje, mint volt annakelőtte, bizonyítja Kemal pasa, aki sorozatos vereségek után lelkes és minderre elszánt armádiát tudott toborozni a törökök nemzeti érzelmű elemeiből. Ma már tisztán látják ezt Párisban és Londonban s már nem igyekeznek többé sirbatenni a beteg embert, ellenkezőleg, mindkét politika a terepet keresi, amely alkalmas volna a fedezett visszavonulásra. Egészen bizonyos, hogy meg is találják. A harcukról már visszavonultak. Az angolok is, a franciák is. Hogy a görög hadsereg állítólag Anglia titkos támogatásával működne, több mint valószínű. A franciák pedig egészen határozottan a görögök ellen vannak és most a Párisban időző Bekir Sami bejellel igyekeznek megegyezni. Egészen különös a francia politikának ez a magatartása, mert a megegyezés nem jelent egyebet, mint a szövetségi békének az újravizsgálását, egyes pontjainak törlését, pedig Franciaország elvben minden békerevizitót ellenéz, nehogy az precedens legyen a versaillesi békeszerződésre nézve. A francia politikát Olaszország is támogatja, amelynek nincs nyére, hogy Szmirnába a görögök, Tráciába és Konstantinápolyba pedig az angolok fészkeljék be magukat. Az angol diplomácia is siet dőlőrevinni a oolgot, mert egész sereg más probléma vár megoldásra. Egyiptomban, Mezopotámiában, az új arab királyságban

Irakban, Palesztinában, amelyre Anglia kapta meg a mandátumot a népszövetségtől és Szíriában, amelynek mandátumát Franciaország készült átadni neki. És ismerve az angol diplomácia módszerét, amely békés eszközökkel igyekszik megoldani a legbonyolultabb kérdést is, valószínű, hogy rövidesen ez a politika is kezét nyújt Kemaléknak.

Ilyen körülmények között igazán furcsa, szinte érthetetlen, hogy a görög külpolitika, amely a kisázsiai helyzetet erőszakolta s most nem képes simán befejezni, elszigeteltségében volt balkáni szövetségeseihez fordul, Szerbiához és Romániához, tőlük kér segítséget a régi ellenség ellen. Egészen biztosak vagyunk benne, hogy sem Szerbia, sem Románia nem hajlandó belebocsátkozni ebbe a véres kalandba, egyik sem fog adni egyetlen katonát, egyetlen szál puskát, mert egyik országnak sem érdeke az

elszigetelt és bizonytalan kimeneteli vállalkozás, egyik ország sem nyerhet semmit, még akkor sem, ha a háború győzelemmel végződik. Ami leszámolni valója Romániának és Jugoszláviának a törökökkel volt, megtörtént. A hódoltság régi gyűlölete is elpárolgott, már érzelmi okok sem maradtak egyetlen népből sem. De még ha fűződne is valamelyes érdek a kétes kimeneteli támogatáshoz, akkor se volna más ez a háború, mint örültség. Jugoszláviának is, Romániának is minden erejét a belső konszolidációra kell fordítani. Görögország példáján okulhatnak, ez az állam is sokkal messzebb tartana, ha az ügyeit ócskavasnak küldte volna el a mezőgazdasági gépgyárak és a szerszámgyárak részére. Ma már minden kérdést, a keleti kérdést is, csak egyképen lehet elintézni: békével, munkával, kultúrával.

Kielesedett a harc a kormány és az ellenzék között

Felelősségre vonják az előző kormányokat — Kivonult az ellenzék a kamarából — Averescu állja a harcot

— Az Uj Kelet tudósítójától —
Bukarest, jul. 18. Averescu miniszterelnök — saját szavaival élve — felvette az oda-dobott fegyvert. A harc megindult és kimenetelére pillanatban még teljesen kétséges. Averescu azzal akar bosszút állani az öt cserbenhagyó liberális fegyverbarátjain, hogy felelősségre vonatja a liberális-kormányok tagjait. Valahányszor a liberálisok frontot csináltak a jelenlegi kormány ellen, Averescu mindig azzal szerelte le őket, hogy üzleti tevékenységeikre tett félre nem érthető célzásokat. Most, hogy a harc nyílt sissakkal folyik, Averescu sem késlekedik tovább és parlamenti bizottságot küldetett ki a háború kitörésétől volt kormányok működésének megvizsgálására.

Az ellenzék a liberális-párttal együtt ünnepléses deklarációt után kivonult a parlamentből, amelynek munkájában nem kíván tovább résztvenni. Az ülés lefolyásától alábbi tudósításunk számol be:

Vizsgálat az előző kormányok ellen
A kamara tegnap délutáni ülésén a karzatok zsúfolva voltak, a többség teljes létezámban megjelent és hosszas ovációval fogadta Averescu miniszterelnököt, aki a megnyitás után azonnal felment a szöszékre és a következőket mondotta:

— Midőn a kormányt annak idején megalakítottam, felhívat intéztem az összes pártokhoz, hogy a ránk váró nagy munkára való tekintettel tegyék félre a politikai szenvedélyeket és tagyék lehetővé, hogy az országot súlyos helyzetéből kivesszessük. A liberális-párt mostani magatartása és ellenséges akciója kötelez bennünket, hogy felmondjuk a legverszűnetet és megkezdjük a felelősségek megvizsgálását. (Nagy taps.) A kormány elhatározta, hogy ugy a semlegesség tartama alatt 1914—16-ig, mint a háború alatt volt kormányok, valamint a Koanda-kormány tevékenységét vizsgálat alá veszi, hogy végre teljes világosságot vessen az elmúlt évek homályára.

Otetelesanu benyújtja a kormánypart határozati javaslatát. Ebben követelik a parlamenti vizsgálóbizottság kiküldését, amelynek feladata a világháború kitörésétől egészen a Vajda-kormányig volt kormányok pénzügyi, közigazgatási és katonai ténykedéseinek vizsgálata.

Duca liberális kijelenti, hogy partja emelt fővel néz elébe minden vizsgálatnak, multjában nincs takargatnivalója.

A többség ezután megszavazza a kamarai bizottság kiküldetéséről szóló javaslatot.

Kormánypartiak is kivonulnak az ellensékek együttl

Ezután Maniu, Inculetz, Mihalache, Duca felolvasták partjaik nyilatkozatát, amelyekben meg-

indokolják visszavonulásukat a parlamentből, mert a kormány és a többség magatartása lehetetlenné teszi részükre ellenőrző szerep betöltését. A nyilatkozatok felolvasása után az ellenzék képviselői elhagyták az üléstermet.

Amos Francu kormánypartii, erősen támadja a kormányt és szintén kivonult a parlamentből. Ugyanezt teszi Benescu Silvan is.

Dunareanu szocialista partja nevében kijelenti, hogy az ellenzék úgy tett, mint az iskolás gyermekek, sietett a királyi palotában panaszkodni társai ellen. A szocialisták nem azonosítják magukat az ellenzék eljárásával s más eszközökkel kívánnak harcolni a szocializmus győzelméért.

Iclausan parasztpartii kijelenti, hogy véleménye szerint nem szabad akkor kivonulni a parlamentből, amikor az erdélyi agrárreform van napirendre tűzve. Ez bün a parasztsággal szemben.

Cuza szintén támadja az ellenzékot és bírálja annak helytelen magatartását.

Averescu miniszterelnök: Az ellenzék eljárása szappanbuborék impresszióját kelti bennem, amely üres és hamar széppattan. A többség tudja, mit akar és szoros egységben tömörül a kormány körül hogy teljesítse munkáját az ország javára. (Hosszas taps.)

Garoflid heterjeszti a bukovinai agrárreformról szóló javaslatot, Titulescu pedig több kisebb törvényjavaslatot. Az egyenesadóról szóló törvényjavaslaton a szenátus által eszközölt módosítások megszavazása után a kamara elfogadja Titulescu javaslatát, mely szerint a Banca Nationalát felhatalmazták 2 és 5 lejes bankjegyek újabb kibocsátására.

Megmagyarázzák az erdélyi agrárreformot

Ezután folytatták az erdélyi agrárreform vitáját, amelyben az első felszólaló dr. Hans Otd Róth szász képviselő volt, aki behatóan bírálta a javaslatot, amelyet nem fogadhat el.

Konnerth (szász) jogi szempontból taglalja a javaslatot, amelyet veszélyesnek tart az ország gazdasági fejlődésére. Vádolja a helyi hatóságokat, hogy a szászokkal szemben igazságtalanságokat követtek el. Kéri, hogy a törvényt részrehajlatlanul igazságosan hajtsák végre. A javaslat ellen szavaz.

Brandsch (szász) a Banca Agrara-t támadja. Nem helyesli a törvényjavaslatban megnyitvauló tendenciát.

Az éjjeli ülésen dr. Ghilesan hosszabb beszédben foglalkozott a földosztással. Tiltakozik az ellen, — mondotta, — hogy egy magánbanknak a Banca Agraranak oly nagy hatalmat adjanak a kezébe, miáltal egymillió parasztot adóssává tesznek egy magánintézetnek. Támadja az erdélyi pénzintézeteket, amelyek 30—50 százalék kamatokat vesznek a rászorultaktól. Kéri, hogy a földosztás finanszírozását maga az állam végezze. A javaslatot általánosságban elfogadja.

Gherman a szocialisták nevében kijelenti, hogy a vitában és a szavazásban nem vesznek részt. Secelea kéri, hogy a javaslat kereteit bővítsék ki, mert sok paraszt így föld nélkül marad. Elismeri, hogy a javaslat komoly és bizalommal van Garoflid iránt.

Dr. Jacob, a javaslat előadója, válaszol a felhangzott kritikákra és számadatokkal bizonyítja, mennyivel több föld kerül megművelés alá most, mint a magyar uralom alatt. Elismeri, hogy a régi királyságban radikálisabb a földreform, mint Erdélyben, ahol több föld marad a nagybirtokosok kezében. A javaslat hivatva van a fokozatos gazdasági fejlődést szolgálói.

A kamara a javaslatot általánosságban megszavazta.

Argetoianu a politikai válságról

Argetoianu belügyminiszter a Luptatorulnak intervjút adott, amelyben többek között a következőket jelenti ki:

— Gyerekes dolog volna feltételezni azt, hogy a mostani politikai harc oka egy közöttelem és valamelyik képviselő közötti személyes ellentétben keresendő. Az ellenzék felolvasott összes nyilatkozataiban a liberálisok hangját hallottam. Ujból látjuk a liberálisok klasszikus harcmódozatát, amely minden kormány ellen megnyilvánul akkor, amikor valamely kormány népszerűsége és presztízse a liberálisok pénzügyi érdekeit veszélyezteti. A Vajda-kormány is abban a pillanatban bukott meg, amikor sikerült Beszarabia csatlakozását fentartás nélkül elismertetni. Az Averescu-kormányt is meg kell buktni az agrárreform megvalósítása után, mert túlságosan népszerűvé válna. A mostani pillanatot hiszik a liberálisok erre megfelelőnek, hogy joggale, a parasztpárt deklarációjából megítélhető. Annyi bizonyos, hogy küszöbön áll egyike a legsúlyosabb harcoknak a liberális tiránizmus ellen, amelyben minden demokratának szenvedélyesen és személyes ellentéteken felülemelkedve, együttesen kell harcolnia a közös győzelemért. Ami a felelősségvontást illeti, a közvélemény meg fog győződni, hogy ez nem üres szó a kormány részéről.

A szász képviselők is kivonulnak

Vajda-Voevod hosszabb megbeszélést folytatott Brandschal, a német párt vezérével. Brandschal biztosította Vajdát, hogy mihamar a kamara elfogadja az erdélyi agrárreformot, azonnal visszavonulnak a parlamentből.

Hollandia kártérítési követelése

Amsterdam, július 17. (Damian.) A holland kormány most állította össze a hadikártérítésre vonatkozó igényét. E szerint Hollandia kártérítési követelése 100 millió hollandi forintot tesz ki.

Támár

— Kis regény —

Irtá: Giszkalay János (13)

— Önán, — mondotta az adullámi Chira, — a násznép már firtat utánad, a hárfások is, meg a szemtelen citerások szájukra vettek és a menyasszonyod nem tudja mire vélni a dolgot.

A testetlen fej mozdulatlanul állott a levegőben, csak a száj nyílt szólásra.

— Mi közösségem van neked násznéppel és menyasszonnyal, — mondotta Önán a tépelődő és hangja fáradt volt, de közönyös és inulnat nélkül való.

Az adullámi pásztor nem erőltette. Huszonöt esztendeje már, hogy legelőről-legelőre tereli a jószágot és a pásztorélet sok ravasz-sagra tanítja az embert. Másképen köll az éjszakai hiénákat elriasztani, másképen a portyázó oroszlánok ellen védekezni és módja van annak is, hogy a fias juhok kosokat vagy bárányokat, foltos-tarkákat vagy egyszínűeket elljenek. Mindeennek meg van a maga módja, csak ravasz szív kell hozzá, hogy kitanulja az ember.

— Szép éjszakánk van, — mondotta az adullámi. Átalvató lebernyegét maga alá gyűrte és leült Önán mellé. Önán hallgatott.

— Nemsoká itt a hajnali órváltás ideje, — kezdette újra a pásztor, — a nagymedve már érzi, ő is eludni akar, csak Astarót istenasszony szerelmes csillaga virraszt ragyogón a bársonyos éjszakában. Ha így hunyorgatva szembe veszem, olyan mintha hosszú ezüst hárfahúrok nyulnának melléből egészen ideig, a földig, a szemem feketejébe és rezgő ezüstös hárfahúrokon kicsiny istenek lovagolnának és hunyt szemmel pengenek ki belőlük csókos

Közeledés az ortodoxok és a szefárdok között

Tisztázzák a félreértéseket — Dr. Reiter és Schwartz Jakab beszéde

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Vasárnap délután érdekes közgyűlés volt az ortodox templom előcsarnokában. A tárgyszorozat legfontosabb pontja a sakterkérdés volt. A hitközség metszői ugyanis testületileg léptek át a szefárd alakulathoz. Az előjáróság egyes tagjai élesen kikelt az elszakadtak ellen, mire a szefárdok egyik jelenlevő tagja, dr. Reiter Artur orvos szót kért. Valaki tiltakozik ez ellen, mert Reiter dr. kilépett a hitközségből.

Dr. Reiter Artur: Meghívót kaptam, tehát nem mint a szefárd hitközség, hanem mint az ortodox hitközség előjáróságának a tagja vagyok itt, jogom van tehát itt beszélni. Sajnálom, hogy az egész ügyet túlellenségesen tárgyalják, akárcsak az Uj Kelet, amely azzal vádol minket, hogy csakis anyagi okokból váltunk el. Ez nem így van. Legalább is általánosítani nem szabad. Azokat, akiknek nevében beszélek, elvi szempontok indították erre. Ha garanciát kapunk arra, hogy a hitközség szigorúan a Schulchan Aruch alapján kizárólag vallási testület lesz,

hajlandók vagyunk visszatérni.

Frenetikus taps tört ki erre. Közbekiáltások: Hát jöjjenek!

Dr. Reiter (folytatja): Csodálkozom, hogy egyes tagok oly engesztelhetetlenek velünk szemben, mintha mindnyájan gazemberek volnánk. Ne felejtsek el, uraim, hogy azért csak testvérek vagyunk és a testvérharc a legáldatlanabb következményekkel szokott járni. Ilyenkor tompítani kell a fegyvereket... (Közbekiáltás: Orvul támadtak meg, tönkre akarnak tenni minket...) Mi nem akarjuk a hitközséget tönkretenni, mert nem is lehet. Uraim, nem a magam, hanem sok kilépett nevében megegyezően kijelentem, ha garantálják, hogy a hitközség nem fog politizálni,

a kilépést meg nem történnék fogjuk tekinteni.

A jelenlevők percekig tárgyalták izgalommal az elhangzott beszéd részleteit, majd Schwartz Jakab emelkedett szólásra.

— Reflektálnom kell az előttem szóló néhány kitételére, elsősorban a politizálására. Ki kell jelentenem ismételtelen, hogy a hitközség felülemelkedik minden politikai, vagy párt-szempontra. Ez csak fegyver volt néhány lelkiismeretlen egyén kezében, hogy a tájékozatlan embereket a maguk pártjára hódítsák. Az ő részükön van a gyűlölködés, minket a tárgyalások alatt egy percig sem vezetett a gyűlöletnek még a látszata sem, sőt minden önértéket megtagadtuk a hitközség egységének érdekében. A testvérharc csakugyan áldatlan, de mi csakis azokat tekinthetjük testvéreinknek, akik elvi szempontokból váltak el, de akik pusztán személyi, vagy anyagi kérdések miatt akarják aláadni egy évszázados hitközség alapját, azokkal minden közösséget megtagadunk!

— Szó esett az „Uj Kelet”-ről is. Mindenki tudja, hogy az Uj Kelet nem hivatalos orgánuma a hitközségnek, hanem Erdély egész zsidóságának politikai és gazdasági érdekeit képviselő egyetlen fóruma. Majdnem mindnyájan részt vettünk a megteremtésében és hogy ezt a lapot létrehoztuk, azt egy percig sem bántuk meg. Igaz, hogy egyes esetekben nem emelkedik fölül minden párt-szempontra, de ezért a hitközség nem lehet felelős, valamint azért sem, hogy néha a hitközségben nemzeti, tehát politikai jellegű indítványok is hangzottak el. Nem tagadjuk,

nemzeti alapon állunk, hiszen a nagy rabbik is kimondották, hogy nemzet vagyunk, de csak mint privátégyének voltunk és vagyunk zionisták. A hitközség minden politikai szemponton fölül áll

és akik mást mondtak, azok csak félre akartak vezetni a tájékozatlanokat.

Dr. Reiter: Minket nem vezettek félre. Az elégtelenség kizárta minket a szétválásra. Ez az ugynevezett ellenzék, amely mindig és mindenütt megvolt. Ellenőrizni akarjuk a hitközség vezetését.

Schwartz Jakab: Ezt örömmel fogjuk venni, természetesen csak a hitközségben belül. Nem akarjuk mi elfojtani a sérelmeket, hanem orvosolni s akik csakis ellenzéként váltak ki, azokat bármikor a legnagyobb örömmel visszafogadjuk.

A közgyűlés ezután a napirendre tért át.

hangokat, a szerelem hajnali dalát — — ál dottak legyenek a kicsiny istenek és az örök Astarót.

— Mondjad csak adullámi, — szölt most halkan Önán, a tépelődő, — hány isten van a világon?

— Ki volna megmondhatója annak? — válaszolt elgondolkodva Chira, az adullámi, — de jó dolog, békességben élni velők. Mert tiben és fában mutatják magukat az istenek, de módja van annak, hogy megengeszteljük őket, amért letörjük a fát és megesszük a fűvet. Azonfelül békességben élhetünk, a magunk törvényei szerint.

— Gondolod? — kérdezte Önán.

— Jó dolog az, hogy sokan vannak az istenek, — folytatta az adullámi, — és mindenki kereshet egyet a maga akaratának. Lám, ti kaldeus ivadékok is, hogy békén vagytok a magatok istenével, mit törődnetek a többivel? Élték a magatok módja szerint és házasodtok, ahogy akartok — ki parancsolna ebben néktek?

— Gondolod? — kérdezte Önán újra és arca sápadt mosolyra huzódott a holdvilágban, mivelhogy már észrevette az adullámi ravasz-ságát.

— Avagy talán nem? — felelt az adullámi, olyan közönyös hangon, mint akit a dolog igazán csak úgy, elgondolkozásra érdekelt. — Lám, hogy itt van nálatok a sógor-házasság. Mi másképp csináljuk. De ti, ebreusok így találjátok jónak — és ki akadályoz meg benne? Amint hogy te is, most feleségül vetted meghalt bátyád özvegyét. És micsoða asszony ez a te asszonyod! Olyan, mint amikor fehér gazella tavaszi szerelmek idején szimatolva dugja orrocskáját a levegőbe, mivel-

hogy a párját keresi. Dicsértessék a szerelem és boldogok az ifju gazellák.

— Mégis csak jó néktek ti kanaániak, — mondotta elgondolkodva Önán. És aztán ismételte: Mégis csak jó néktek Chira, hogy olyan sok istenetek van. A véges, emberarcu, emberindulatu istenek sokasága között úgy el tudtok evezni, mint a csónak a parti sziklák között: csak egy kis okosság, csak egy kis alkudozás hullámmal és szirttel — és egyik se bánt és hajótok nem ütődik a meredeknek.

— Ugyan mi dolgod már olyan sokat az istenekkel, — dörmögte Chira az adullámi és titkon bosszúsággal felt el, hogy megint előlről kell kezdenie a dolgot. — Mindenki meg van a magáé, nekem az enyém, neked a tiéd és éljünk békességben velők.

— De ha nem lehet, de ha nem lehet, — zokogott fojtottan Önánbó és hangja olyan kétségbeesetten tompa volt, mint amikor hárfa hurjait kézzel szorítja le kolduló, vak ember és úgy pengtet ki rajta szomorú melódiát. Chira, az adullámi pásztor csudálkozva nézett rá.

— Látod derék Chira, — mondotta most már nyugodtan Önán, a tépelődő, — ez az én nagy, szomorú betegségem. Az én hajóm előtt csak egyetlen nagy szikla mered, de olyan nagy és olyan kikerülhetetlen, hogy csónakom menthetetlenül szétzúródik rajta. Lám nekünk, a nagy fejedelem ivadékaiknak, az Ebreus Ábrahám családjának csak egy istenünk van, — és horzasztó szerencsétlenség ez Chira, hidd el horzasztó szerencsétlenség — és nagy betegsége a léleknek, mert belémárkol és két kézzel fojtogatja.

— No bizony, — mondotta Chira biz-

A washingtoni konferencia a világbékéért

Harding programja és terve — Japán a távoli Kelet kérdése érdekli — Olaszország elfogadta a meghívást

— Az Uj Kelet tudósítójától —

London, július 17. A washingtoni konferencia terve, teljes programja most már kialakulóban van. A konferencia bevallott célja eddig kizárólag a leszerelés kivitele volt. Később ezt a programot kiegészítették azzal, hogy a tengeri leszerelés mellé kapcsolják a szárazföldi hadseregek lefegyverzését is. Majd még tágabb tartalmat kapott. A tanácskozások anyagába belevonták a távoli Kelet problémáját. Ezzel azonban még nem merült ki Harding terve: a leszerelés és a távoli Kelet kérdéseinek megoldása nagyobb célok útját egyengeti

Harding meg akarja teremteni az igazi világbékét.

az igazi népszövetséget, amelyben minden nép egyenlő jogokkal és kötelezettségekkel vesz részt. Erről a távolabbi célról eddig hallgattak. Harding elnök azonban most már szükségesnek tartja kijelenteni, hogy a leszerelési konferencia az első állomás a világbéke tervezetének megalkotásához.

A konferenciát meg fogják tartani. Azon a három európai nagyhatalom részvételét már biztosították. Franciaország képviselőjében Briand, Anglia képviselőjében Lloyd George és Curzon mennek Washingtonba, bár a „Times” még mindig hevesen tiltakozik ellene, hogy éppen Lloyd George és Curzon menjen Amerikába. A „Times” ugyanis

nem bízik már az angol miniszterelnök diplomáciai képességeiben,

mégkevésbé lord Curzonban, azt írja, rossz választás, ha ez a két államférfi képviseli Angliát ebben a nagyfontosságú kérdésben. Olaszország, amelynek részvétele bizonytalan volt, szívesen elküldi képviselőit az Unióba. Erről már értesítette is az amerikai kormányt. A konferencián a kisállamok is részt fognak venni, bár Hughes úgy nyilatkozott, hogy a Csendes-óceán hajózásiában csak közvetve érdekelt államok, nem kapnak egyelőre meghívást. A kisállamok közül eddig tényleg csak két ország: Hollandia és Belgium kapott meghívót Washingtonba.

tató hangon — módja van ennek is. Hiszen te nem is vagy egészen kaldeus. Anyád kanaánita asszony és ha nagyon is fojtogat az apád kaldeus egyisten, még elmenekülhatsz elé a kanaánita istenek elébe. Mert nagy ereje van Astarótnak, a szerelem hatalmas istenasszonyának és meggyógyítja a háborodott véreket.

— Nem lehet Chira, — mondotta Ónán szomorúan — nem lehet Chira. Hívságos erőlködés az én akaratom ahhoz, hogy kihez tartozhassak és gonosz végzet tartja markában az életet. Mert ebreus apám vére keveredett össze bennem anyám kanaánita vérével és két fajta istenség száguldoz az ereimben, birkóznak egymással, marják egymást és az az én halálom, hogy egyik se tudja legyőzni a másikat.

— Hát akkor segíts valamelyiknek magad is — mondotta kedvetlenül Chira — és vége lesz a nagy birkózásnak.

— Megpróbáltam már, derék Chira, — megpróbáltam. Apám egyistene elől oda-szóktam, odaborultam Anyám Astarót istenéhez, de megérezte rajtam az ideganszagot, az ebreus egyistenszagot és visszalépett, hogy megint csak odatántorogtam a Végtelen Egyhez. Ez borzasztó dolog Chira, hidd el, borzasztó gyötrelmes és nagy betegsége a léleknek a végnélküli Végtelen Egy.

Chira értelmetlenül csóválta meg fejét, mint aki így is rendjén találja.

— Ugyanmár, mi volna ebben olyan nagy szerencsétlenség. Talán inkább hogy jó. Sokszor van egy az, hogy az istenek éhesek és ha csak egy istened van, csak egyet kell jól-lakatnod.

— Igen, — mondotta Ónán, — de mi-

Az ötödik nagyhatalom:

Japán részvétele még teljesen bizonytalan.

Japán is megkapta már Harding meghívását, a japán kormány azonban válaszában pontos felvilágosításokat kért a konferencia tárgyalási anyagáról. Japán már hajlandó volt előzőleg is tárgyalni Amerikával a leszerelésről, még amikor Angliával kötött szerződésének megújításáról volt szó, az angol-japán szövetségről, amelyet Amerika szövetségével akartak kibővíteni. Japán tehát elvileg nem ellensége Harding leszerelési akciójának, mert hiszen Amerikának a szövetségbe való bevonásával együtt járt volna a három nagyhatalom tengeri haderejének lényeges leszállítására is. A japán kormány nem is a leszerelésről akar tájékozódni, őt a program második pontja érdekli közelről: a távoli kelet kérdése, amelyről semmi tájékozódást nem ad a meghívás.

A távoli kelet problémája pedig elsősorban Japán problémája.

Itt japán érdekekről — politikai és gazdasági értelemben — lehet szó. Japán jósejti, hogy a távoli kelet kérdése alatt Harding elnök Kínát érti, amely évtizedek óta az amerikai és japán érdekek ütközéspontja. A japán gazdasági élet, az ipari termelés, a kereskedelem Kína felé gravitál. De odagravitál Amerika kereskedelme is. Amerika és Japán viszonyát, békéjét csak úgy lehet szabályozni,

ha szabályozzák a két birodalom kínai érdekszféráját is.

Harding elnök Washingtonban azt akarja, Japán azonban nem megy el addig az amerikai fővárosba, míg nem ismeri teljesen az amerikai kormány terveit. Ha megismerte, tanulmányozni akarja és ha nem találja sérelmesnek, bizonyosan el is küldi képviselőjét az Egyesült Államokba.

Im én a mi Ii, mi Ii? Völm Ió achsáv, ómátaj? Teljesítse minden becsületes zsidó ember kötelességét a Keren Hajjeszóddal szemben!

kor ennek az egy nagynak több az étvágya, mint a sok kicsinek. A lelkekre éhes, a lelkeket falja föl. Látod Chira, sokat tépelődtem én ezen, — beszélt halkán Ónán. Ti nem tudtátok, hogy miért, csak azt láttátok, hogy emészttem magam. Azért is csufoltatok a tépelődőnek. De gondoltál te már valaha erre a szóra, hogy végtelen? Én azt gondolom Chira, hogy gyilkos gonosz-tévő volt az, aki ezt a szót kitalálta. Tudod te, hogy mi az a végtelen? Nézd itt fölöttünk a menyboltozat. Milyen megosan, milyen messze van tőlünk. Csak a csillagokig és a holdig látom. De mi van fölöttem? Talán még egy menyboltozat. És azon túl? Talán újra egy. És azon túl és még azon túl? Ujra egy és újra egy és megint és megint — és hol a vége — és nincsen vége és aminek nincsen vége, annak nincsen kezdete se, mert ez a Végtelen és ami végtelen, annak nincsen határa, annak nem határa a hegy és nem határa a folyó és nem vagyok határa én se, hanem én ő vagyok, a Végtelen és ő, a Végtelen, én vagyok és ez rettenetes, ez örjítő gondolat Chira. Mert én nem vagyok én, az én akaratom nem az én akaratom, örömem nem az én örömem, mert én nem vagyok én, én ő vagyok. Örjítő gondolat ez Chira. És a mi egyistenünk, a kaldeus Ábrahám egyistene ilyen örök, ilyen vége nélkül Végtelen. Hát mi vagyok akkor én, mi az én magam valósága? Valami rettenetes lidérces álom vagyok talán, idegen akarattal lenyűgözött árnyék, akit megátkozott a végzet, hogy tudja a maga akarattalan árnyék voltát. Azt mondom: álmos vagyok, aludni akarok. Nem igaz: ő az aki álmos, ő az aki akar bennem. Csókolni kívánok: ő hajszol, ő vágyakozik asszonyokra bennem és mert mindig élni akar és mert örök időken át és végtelenül akarja

Megalakult az Országos Zsidó Kórházegyesület

Zsidó kórházat építenek — Zsidó orvosi tanács

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Vasárnap délután hat órakor tartotta alakuló gyűlését az országos zsidó kórházegyesület Kolozsvár egész zsidóságának osztatlan érdeklődése mellett. Az előkészítő bizottság, amely a Chevra-Kadisa, Besz Abraham-egylet, Sasz-imaegylet, Joint D. C., az alakulóban levő szefárd hitközség és az Ahoel-Maise imaegylet kiküldöttjeiből alakult, meghívta az alakuló gyűlésre az összes kolozsvári zsidó intézményeket és egyesületeket. Az előkészítő bizottságban szereplő egyesületeken kívül megjelent az ortodox hitközség, a neolog hitközség, Jehudit, Izr. Nőegylet, Benoth Haaljija, Poale Cedak, Barissia, Ceire Cion és az Ezra két két delegátussal. Az előzetes felhívásra összejöttek az összes kolozsvári zsidó orvosok is.

A Szentlélek-utca 1. szám alatt lévő imaház zsufolásig megtelt kiküldöttekkel. Glasner Móse nyitotta meg a gyűlést mint korelnök és lendületes szavakkal vázolta az új alakulás nemesis hivatását.

Az előkészítő bizottság nevében dr. Jacobi József orvos tartott alapos előadást a kórház-építés tervéről. A létesítendő kórház nagy, modern, a tudomány minden követelményének megfelelő 500 ágyas kórház lenne, amelyben nemcsak Kolozsvár, vagy Erdély, hanem Nagy-Románia minden zsidó betege elhelyezést nyerhet. Ennek megfelelően természetesen nagyhatású országos propagandát kell megindítani, mert óriási összegre van szükség.

Beható tanácskozás után végül kimondták, hogy megalakítják az Országos Zsidó Kórházegyesületet, amelynek célja a zsidó kórház felállítása. Ideiglenes tisztkart és 80 tagú választmányt választottak, amelynek feladatává tették, hogy az erre vonatkozó javaslatokat és alapszabályokat sürgősen készítse el és legkésőbb nyolc hét múlva újabb közgyűlést hívjanak össze.

A vezetőség kiegészítéseképpen megalakult az orvosi tanács is dr. Steiner Pál egyetemi tanár elnöklése alatt.

az akarást, testembe ojtott magvakat és vérrombe forróságot és rámparancsol vágyakat, hogy kénytelen legyek lecsókolni az ő csókjait palántákat nevelni az ő magvajból, hogy legyen neki utánam is kiban élni és akarni. Mert, ha fiam van az nem az én fiam és ha lányom születik, az ő kedvtelésére lát napvilágot. Hát nem derék Chira. Látod már alig tudok beszélni, a hangom lassan elhal, de azért érdemes meghallgatni. Én elmondom neked, hogy mit kell ilyenkor tenni. Én nem akarok és nem tudok téglaragasztó habarék lenni olyan épületben, amihez semmi közöm. Hogy Tánár szép, hogy kívánatos és csókra vár engem? Csalás. Csalatok azt egész, hogy bevessem Neki az ugart. És az hiszed, hogy a sógorházasságot mi kaldeusok találtuk ki? Dehogya. Ő parancsolta ránk, hogy az ugar bevetetlen ne maradjon. Hát én nem állok be az ő megvetőjének. Én én vagyok és ha nem tudok egészemben az lenni, hát ezt csináltam: Két csuklómon kés-sel fölhasítottam az ereket. Látod így, — mondotta Ónán és hangja egészen elhalt.

Chira rémülten szökött föl ültéből, de Ónán, erőtlenség fogással megmarkolta köpenyegét. — Maradj még derék Chira, mindjárt végzek, — szólt hozzá Ónán és lágy elhanyagolással végig terült a fűvön. — Látod derék Chira, ő, a Végtelen, ide, az ember vérebe hejyezte el az életmagvakat. Hát eredj és add hírd a násznépnek és add hírd szerelmes gazellámnak, hogy Ónán a tépelődő, a maga enyéért birkózó, a más csókjait parancsra elcsókolni nem akaró, vágyott nászának éjszakáján a földre vaszítta magvait, mivelhogy felismerte, hogy nem a maga akaratából csókolna és nem az övé a születendő gyümölcs, a gyermek.

(Folytatjuk.)

Jabotinsky követeli a zsidó légió felállítását

Weizmann repilkája — A nagytanácsbizottság harmadik ülése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Prága, július 17. A nagy intéző bizottság Weizmann politikai jelentése után áttért a referátumok megvitatására. A vita során éles ritika tárgyává tették a végrehajtó bizottság politikáját és szemére vetették a vezetőségnek, hogy gyöngye fellépést tanúsított. Rosov különösen Weizmann amerikai magatartását kritizálta, mire Motzkin igen tárgyilagos és határozatos beszédben fejté ki, hogy miért nem cselekedhetett Weizmann másképpen. Davis Trietsch az új végrehajtó bizottság kérdésével foglalkozik és állást foglal az ellen, hogy a gyarmatosítási ügyosztály vezetését Rupinra bízzák, mert véleménye szerint Rupin gyarmatosítási elmélete merőben téves. A legtöbb szónok behatóan foglalkozik a fő kormányzó személyével is és élesen támadják a jaffai programot követő intézkedései miatt.

A vita befejezése után

Weizmann ismét szólásra emelkedik.

Nagyszabású beszédben választot az összes szemrehányásokra. Kijelenti, hogy kénytelen volt személyesen utazni Amerikába, mert senki más nem tudta volna ezt a munkát elvégezni. Ezután foglalkozik az angol politikai élet különböző áramlataival, amelyekkel nekünk is számolnunk kell. A világ változott és vele együtt az angol politika is. Nem számíthatunk arra, hogy Angliának szüksége van ránk a Szuzei-csatorna biztosítása céljából. De van nekünk ennél sokkal hatalmasabb fegyverünk, a világ egész zsidóságának támogatása. Nem felel meg a tényeknek, hogy mi nem váltottuk valóra Samuel fő kormányzó reményeit. A lehetőségei megvoltak annak, hogy pénzt vigyünk Palesztinába, de nem voltak meg az előfeltételek a lehetőségek kiaknázására. A fő kormányzó gyengeséget mutatott és nem engedhetjük meg, hogy ezt a gyengeséget ránk hárítsa. Így például Arif el Arif alkormányzója Dschenint nevezte ki; én politikussá tartottam volna, ha egyidejűleg kinevezi Jabotinskit Jaffa kormányzójává. Csak a gyengeség jele, hogy ez nem történt meg. Bizonyos, hogy mi sem nyújthatunk sokat, mert a háborúból mi is szétrombolt szervezettel kerültünk ki, különösen mert az orosz és közép-európai zsidóság gazdaságilag nem létezett és a zsidóság, amely gazdasági értéket jelentett, a hivatalos amerikai magatartás miatt tartózkodó álláspontra helyezkedett. Ez tulajdonképpen a bajoknak igazi kuforrása.

Weizmann ezután részletesen beszámol Churchill angol gyarmatügyi miniszterrel folytatott megbeszéléseiről, amelyekben nyomatékosan hangsúlyozta, hogy most már

nem elégedhetünk meg nyilatkozatokkal és ígéretekkel, hanem erőlyes tetteket várunk az angol kormánytól.

A vita során felmerült kritikai megjegyzésekre Weizmann újból részletesen megvilágítja az amerikai problémát. Brandeis programja csak negatívumokat tartalmaz, hogy nincsen pénzünk, hogy lanyha a politikánk és hogy ne végezzünk kulturális munkát. Az amerikai vezetőség egyik tagját városról-városra küldte és mindenhol üzleti alapon álló részvénytársaságokat alapítottak. Szerencsére nem lett ezekből semmi, mert közben a cionizmust diszkreditálták volna. Alapjában véve nem is a Palesztina-munkáról van itt szó, hiszen Brandeis kritikájával sok tekintetben én is egyetérték és ha csupán technikai ellentétek lettek volna, semmiesetre sem következett volna be a szakadás. De itt a cionizmus alapvető elveiről volt szó, amelyekből nem engedhetünk. Azok az urak, akik Pittsburgban a legradikálisabb programot határozták el, Buffalóban hirtelen épen az ellenkezőjét mondták ki.

Ha a nagy intéző bizottságot sok kérdésben befejezett tények elé is állítottuk, meg kell gondolnunk, hogy a legtöbb esetben gyors elhatározásra volt szükség. Ma Londonban kellett lennem, holnap Jeruzsálemben, holnapután Amerikában és sok intézkedést a vonaton, vagy

hajón kellett tenni. Lehetetlenség volt az intéző bizottságot összehívni. Ha mindent egy embernek kell végezni, akkor nem jöhetnek ide önként utólagosan kritizálni. Adjanak inkább embereket, akik szintén hajlandók és tudják vállalni a felelősséget. Befejezésül kijelenti Weizmann, hogy

Palesztinában döntő változásoknak kell történni.

Ésszerű arab politikát kell folytatnunk és revízió alá kell vennünk a gyarmatosítási kérdést. Ezek a változások azonban egészen más természetűek mint azok, amelyeket Brandeis követelt.

Weizmann beszéde rendkívül mély hatást gyakorolt az intéző bizottság tagjaira. A vita további folyamán felszólt Rupin, Rosenbaum, Stricker és Sprinzak palesztinai delegátus, aki a palesztinai hangulatról tett jelentést. A nyomasztó hangulat főként arra vezethető vissza, hogy az utolsó három év alatt, annak ellenére, hogy politikailag jelentős felendülés mutatkozott, gyakorlatilag semmi sem történt. Sprinzak emlékeztet azokra a beszélgetésekre, amelyeket ő és barátai folytattak három évvel ezelőtt Weizmannal. Amikor részletesen feltárták előtte a helyzetet. Azóta folytonos ingadozásban telt el az idő és Palesztina ma is szegény és üres. Követeli ezért, hogy likvidáljuk már az illuziópolitikát és térjünk végre át a gyakorlati munkára.

Ezután Jabotinski beszélt. A palesztinai helyzet kulcsa — mondotta — a katonai helyzetben van. A katonai hatóságok nagyrészt barátságosan érzelmekkel vannak irántunk, az arabok tudják ezt és ez bátorítja őket arra, hogy a zsidó bevándorlás ellen áskálódjanak és veszélyeztessék a zsidó élet és vagyonbiztonságot. Feltétlenül gondoskodnunk kell a zsidók erőlyes megvédéséről s erre az egyetlen ut az angol-zsidó légió újra való felállítására. Amikor ötezer zsidó katona volt Palesztinában, tökéletes nyugalom volt az országban, jóllehet ugyanakkor Egyiptom az arab lázadás lángjában állott.

Jabotinski követeli a palesztinai légió azonnali felállítását.

Másnap a nagy intéző bizottság Jabotinski javaslatával foglalkozik. Dr. Adolf Böhm az arabokkal való megegyezés elengedhetetlen szükségességét hangsúlyozza, mint a cionizmus megvalósításának előfeltételét. Katzenelsohn szintén az arab kérdéstről beszél és kijelenti, hogy a palesztinai zsidó munkásság mindig becsületesen törekedett az arabokkal való jóviszony ápolására. Birálja a fő kormányzó magatartását és hangsúlyozza, hogy a jaffai események fő okozója a hadsereg és a rendőrség volt. Ezután Szokolov részletesen kifejti felfogását a cionista politika és a zsidó légió kérdésében.

Több felszólalás után újra Jabotinski veszi át a szót és kétórás beszédében válaszol azokra az ellenvetésekre, amelyek javaslatával szemben elhangzóak. Mégegyszer ismétli, hogy minden palesztinai munkának előfeltétele az élet és vagyonbiztonság és ezért a honvédelem kérdése a legfontosabb probléma. Ebben látja a kibontakozás egyetlen lehetőségét, viszont ellenfelei semmiféle konkrét javaslatokat nem tettek a kérdésnek másként való megoldására. Követeli, hogy az intéző bizottság határozzon ebben a kérdésben, mert csak ez esetben maradhat tovább is a végrehajtó bizottság tagja.

Amerikai kölcsön Németországnak

Berlin, július 17. (Damian.) Az amerikai kormány és Németország között tárgyalások folynak százmillió dollár kölcsönről.

Anglia kára a bányásztrájkból

Róma, július 17. (Damian.) Az angol lapok szerint az angol bányásztrájk 300 millió font sterling kárt okozott az államnak.

A Haggibbor közgyűlése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Zsufolt, kék-fehérrrel feldíszített díszterem a városaházán, vasárnap délelőtt. Fialat zsidó cserkészek példás rendet tartanak. Nagy érdeklődés mellett nyitja meg Stotter Aladár elnök a Haggibbor zsidó sportegyesület harmadik közgyűlését.

László Jenő főtitkár beszámolója ismerteti a Haggibbor megalakulását, a kezdet nagy nehézségeit és az első diadalokat. Hangsúlyozza a sport fontosságát, a zsidóság testi regenerációjának szempontjából, valamint külön pálya szükségességét. Az erdélyi zsidó sportalakulatok ismertetése után kéri a lemondó tisztikar részére a felmentvényt. Jakobi Ernő, a footballosztály működését ismerteti statisztikailag. Eszerint az őszi forduló alatt a Haggibbor játszott 18 mérkőzést, ebből nyert 8, eldöntetlen 7, veszített 3 mérkőzést; adott 36, kapott 18 gólt és veretlenül nyeri a Sportszövetség ezüstserlegét. A tavaszi fordulóban veretlenül nyerte a kolozsvári, majd a kerületi ligabajnokságot. Erdély és Bánát legjobb csapataival mérkőzik és sportszerűségével, fair játékával mindentűt a legnagyobb elismerést vívta ki. Fenállása óta a csapat összesen adott 77, kapott 29 gólt. Ez az eredmény, saját pálya nélkül, szinte csodálatos. Hasonló szép eredményről számolt be Feuermann Mór, a II. csapat intézője. Az ifjúsági footballcsapatról Jakobi Dezső tesz jelentést, amelyből kitűnik, hogy az összes kolozsvári ifjúsági csapatok közül a Haggibboré az első. Kitűnő játékosain kívül a példás fegyelmének tudható be a következő eredmény: játszott 9, nyert 7, eldöntetlen 2 mérkőzést, adott 21, kapott 2 gólt. Kéri, bizza meg a közgyűlés a vezetőséget 11 ezüst és 11 bronz érem kitűzésével, amelyeket a legjobb ifjúsági csapatok első és második helyezettjei kapnának meg.

Az atlétikai szakosztály jelentését a KAC versenyén futó Imre helyett Moskovitz Andor olvassa fel. Eszerint 10 első, 9 második és 19 harmadik díjat nyert a Haggibbor és Imre Andor révén országos rekordot állít fel a 110 méteres gátfutásban. E téren is súlyosan érezhető, hogy a Haggibbornak nincs saját sporttelepe. Cincár gondnok, Braun pénztáros és Hirsch Mór ellenőri jelentése után a közgyűlés az elhangzott beszámolókat tudomásul veszi s a felmentést az egész vezetőségnek megadja.

Az új tisztikar választásának vezetésére Kalmár Józsefet (Arad) kéri fel a közgyűlés s a kikiáltott bizottság jelölése alapján egyhangú lelkesedéssel a következő tisztikar választja meg:

Diszelnökök: dr. Hirsch Dezső, dr. Hirsch Gyula, Kalmár József Arad, dr. Mihelffy Andor, dr. Tischler Elemér. Elnök: Stotter Aladár. Alelnök: Weisburg Chaim. Ügyvezető alelnök: Faragó Miklós. Tiszteletbeli alelnökök: Flohr József, dr. Friedl Alfréd, Guttman Péter, Gyárfás Dezső, Mautner István, Molnár Jakab, Moskovitz Jakab, dr. Ritter Salamon Brassó, Szabó Andor. Tiszteletbeli főjegyző: Imre Lajos. Főtitkár: László Jenő. Titkár: Sporn Simon. Főpénztáros: Zodik Jenő. Pénztárosok: Braun Mór, Hirsch Mór. Számvizsgálók: Janovitz Péter, Léb Ödön, Noszin Mór, Wertheimer Fülöp. Főjegyző: Klein Samu. Jegyzők: ifj. Feuerstein Kálmán, dr. Neumann Jenő. Orvosok: dr. Blumenfeld Sándor, dr. Goldberger Ede, dr. Halberg Rudolf, dr. Kremer Ármán. Ügyészek: dr. Goldner Mihály, dr. Kertész Jenő, dr. Krausz Jenő. Háznagy: Moskovitz Andor. Gondnok: Czinczár Imre. Football intéző: Jakobi Ernő. Atlétikai vezető: Moskovitz Andor.

Választmányi tagok: Adler Zsigmond, dr. Antal Márk, Ábrahám Dezső, Berger Dezső, Bernát Mór, dr. Desberg Simon, Deutsch Dávid, Eisenstädter Samu, Erős Vilmos, Farkas Ernő, Ferencz Mendel, dr. Fischer József, dr. Fürst Oszkár, Fischer Kálmán, Farkas József, Friedmann Jenő, dr. Fischer Tivadár, dr. Fekete Samu, Fisch Izidor, dr. Geréb János, Goldman Jenő, Grünwald Géza, Gutfried Adolf, Gyárfás Ede, Hirschfeld Hermann, Hoffmann Izidor, Janowitz Károly, Knöpfler Bernát, dr. Krausz Miksa, Márton Ernő, dr. Márk Hillel, Ormeanu Ottó, Rózsa Mór, Salamon Jakabb (Bárcel), Schönberger Jenő, Schwartz Miksa, Simon Ede, Sipos Jenő, Sipos János, Stotter Lajos, Székely Béla, dr. Tischler Béla, Weintraub Jack (Bucuresti), Weisz Jenő, Widder Dávid, Wohlheiner Vilmos.

Az új tisztikar nevében Stotter Aladár elnök programot ad: a Haggibort oly sportegyletté akarjuk fejleszteni, hogy a ktföld zsidó sportegyletelei sorában is az első közé emelkedjék. Részt kérünk és részt fogunk venni — mondotta — a zsidó regeneráció nagy munkájában, de elvárjuk, hogy Erdély zsidósága áldozatkész, lelkes munkájával támogasson bennünket a cél megvalósításában. Nagy tetszés mellett hangsúlyozta, hogy ifjúságunknak intenzívebben kell sportolni és épen e célból mulhatatlan szüksége van sporttelepre. A gyűlés a Haggibort klubdalával ért véget.

Az újonnan megválasztott tisztikar és választmány szombaton, július 23-án este 9 órakor tartja első választmányi ülését a Park-kávéház emeleti termében.

A kongresszusi választások Erdélyben

A központi választási bizottság ülése — Győzött a proporcionális elve

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A központi választási bizottság vasárnap tartotta második ülését a bizottsági tagok csaknem teljes részvételével. A bizottság a kongresszusra kiküldendő delegátusok választási eljárásának végleges rendezésével foglalkozott és beható vita után a felmerült kívánásoknak megfelelően úgy döntött, hogy a választásoknál a proporcionális elve érvényesüljön.

Az a meggyőződés alakult ki, hogy meg kell adni minden helyi csoportnak a jelölés jogát és a megállapított arányszám szerint az ugyanazon párt-hoz tartozó legtöbb szavazatot nyert jelöltek tekintendők megválasztott delegátusoknak.

A pártok erejének és arányának megállapításánál a bizottság az összes sékelfizetők elvi megnyilatkozásait vette alapul, amelyet minden egyes sékelfizető kinyilvánított akkor, mikor lefizette sékelt és a kiadott és közzétett utasítások értelmében rátratta a szelvényre és nyugtára az M (mizrach), P (poale cion), C (ceire cion) betűket. Szemelgetett kellett tartani továbbá, hogy a Cionista Világszervezet által kiadott Wahlordnung Art. II. és III. pontja szerint országos szervezések, vagy frakciók legalább 1000 sékelfizetővel kaphnak jogot arra, hogy delegátust küldhessenek. Ezek figyelembevételével a választási bizottság megállapította, hogy a lefizetett sékellek arányában a minden frakción kívüli álló khal-cionista és a mizrach frakcióknak van delegátus küldési joguk.

Mint hogy a Wahlordnung úgy intézkedik, hogy az első és második ezer sékelfizetőre egy-egy delegátus oszik, azontal pedig minden kétezere egy, minthogy továbbá a sékellek megjelölése szerint a mizrach frakció a kisebbséget képviseli az ugynevezett khal-elonistákkal szemben, a bizottság a mizrach kisebbségi minoltára való tekintettel úgy döntött, hogy az első és második ezer sékelfizető után első delegátus küldési jog teljesen a mizrachira esik. Erre való tekintettel a két frakció között a bizottság által megállapított sékelfizetői számarány alapján úgy döntött, hogy Erdélyt megillető nyolc delegátus közül öt khal-cionista és három mizrachista legyen. A választást pedig az egész ország sékelfizetőinek együttes akarata dönti el és a jelöltek névjegyzékében szereplő öt legtöbb szavazatot nyert khal-cionista és három legtöbb szavazatot nyert mizrachista képviselő Erdély zsidóságát a kongresszuson. A megválasztott delegátusok után legtöbb szavazatot nyert három jelölt pótdelegátusnak tekintendő és pedig kettő a khal-cionisták és egy a mizrachisták csoportjából.

A jelölésekre vonatkozólag fentartotta a bizottság a választási eljárási szabályzat amaz intézkedését, mely szerint az egyes helyi csoportok a jelöléseket megállapodás, vagy szavazás után végzik és pedig jogukba van az első 200 sékelfizető után egy delegátust jelölni és azontal minden további 200 után, egyet-egyet. A jelöléseknek legkésőbb július 25-ig a központi választási bizottság hirtokában kell lennie. A később érkező jelölések figyelembe vehetők nem lesznek. A jelölések postán ajánlottan küldendők be, vagy pedig személyesen juttatandók el a választási bizottság címére.

A választások egész Erdélyben július 31-től augusztus 3-ig tartandók meg.

— **Elosztották a Romániának jutott osztrák vagonokat.** A bécsi Vasúti Konferencián Romániának juttatott osztrák vagonokat a CFR. vezérigazgatóság már nagyrésztben átalakította, átfestette és elosztotta. Nemokára a magyarországi vagonok elosztására kerül a sor.

Beniczky a magyar nemzetgyűlés elé vitte Orgoványt

A volt belügyminiszter leleplezi a fehér terrort — Windischgraetz semmitmondó bizonyítékai

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, jul. 18. A magyar nemzetgyűlésen Beniczky Ödön volt belügyminiszter megkezdte a fehér terror borzalmainak leleplezését. Orgovány, amelynek kiejtése is hazaárulást jelentett addig ottan, most hiteles bizonyítékot nyert. Nem erőlteti le ezt a tény sem — s amivel Beniczky ellen érvelnek — hogy miért nem indította meg a vizsgálatot, amikor belügyminiszter volt. Előttünk nem kétséges, hogy Beniczky ennek a sokszoros gyilkosságnak bűntársa lett a vizsgálat eltussolásával, de hiszen az igazság épen azáltal szokott napfényre kerülni, hogy a bűntársak összemarakodnak és egymást leleplezik le. Beniczky interpellációja végén követelte az orgoványi tömeggyilkosok, köztük Héjjas Iván és Francia Kiss Mihály letartóztatását és független magyar bíróság elé való állítását. Nagyon erős hangú beszédében a kormányzó személyét sem kímélte. Bethlen miniszterelnök és Ráday belügyminiszter válaszolt az interpellációra. Természetesen a válaszokon rajta van a bélyege annak, hogy a gyilkosságban tettes, magasabb hatalmakkal szemben tehetetlenek, de ha újabb esetek fordulnának elő, akkor ők rendet teremtenek.

Károlyi Mihály, amint azt már megirtuk, hasugságnak bélyegezte Windischgraetz összes vádjait. Windischgraetz erre kiadta első számú leleplező aktáját, mégpedig a francia parlament egyik ülésének jegyzőkönyvét, amelyben Moutet képviselő felhozta Károlyi francia barátságát és kérdezte a francia külügyminisztert, hogy miért tette lehetővé Károlyi uralmát. Ez a beszéd a bolsevizmus kitérője után hangzott el és épen a Vyx-féle ismert jegyzékkel volt kapcsolatban. A francia képviselő azért interpellálta meg a külügyminisztert, mert úgy látta, hogy a francia katonáknak, Franchet d'Espéraynek és Vyxnek politikája vitte Magyarországot a bolsevizmusba. Ezzel a leleplezéssel Windischgraetz nem sokat bizonyított. Károlyi és pártja sohasem titkolta az erőszakos és mindent kockáztató német háborús politikával szemben, hogy antant érzelmű. Hiszen emlékeztet még a forradalmat közvetlenül megelőzően az a képviselőházi ülés, amelyen Lovász Károly nyíltan odavágta Tiszának, hogy antantbarátok vagyunk. Károlyi véget akart vetni a háborúnak, mert előre látta Magyarország végzetét s ha puhatolózott beolygós antantemberéknél, hogyan lehetne Magyarországot megmenteni. Ez az akciója minden lehet, csak nem hazaárulás.

Azok a koncentrált támadások, amelyek a magyar kormányt a parlamentben érik s amelyekben Horthy kormányzónak is kijut, a nemzetgyűlés feloszlásának gondolatát érlelte meg a magyar politika vezető köreiből. A támadásoknak ugyanis különös súlyt ad hogy azok jórészt keresztény párti politikusoktól erednek, akiket nem lehet a destruktív jelszavával egyszerűen elnémitani. A ház feloszlásával való fenyegetőzéstől azonban az ellenzéki képviselők ijednek meg a legkevésbé, mert jól tudják, hogy egy választás a mai közhangulatban semmiesetre sem hozhatna a reakciós tulzoknak győzelmét.

Lengyelország közvetíti a békét Románia és Oroszország között

Moszkva, július 17. (Damian.) A román kormány jegyzéket intézett Lengyelországhoz, melyben arra kéri, közvetítse Oroszországgal a békét. A lengyel kormány kijelentette, hogy elfogadja Románia javaslatát, már lépéseket is tett arra, hogy a román-oros közlekedést megteremtse.

Életünk gyermekeinkben teljesül. Magunknak adunk, ha a Tarbutnak adunk

HIREK

Az Uj KELET telefonjai:

Szerkesztőség:	577
Kiadóhivatal:	844
Zs. H. Sz.	558

A galut az aljas!

Ha néha néha nem jönnek lelket gyönyörködtető szép híradások is: kétségbe kellene esni. Tehetetlen fogcsikorgatással kellene belenyugodni Chamberlain gyűlöletes és gyűlölködő megállapításába, hogy a zsidó a legalantasabb, a legfertőzöttebb, legaljasabb fajtája a föld kezelegésének. És csak ha jönnek lelketgyönyörködtető szépséges híradások, zsidó önértékről, zsidó áldozatkészségről, zsidó zsenialitásról és zsidó hősiességről, csak akkor tudunk föllelekezni a fajtó lidércnyomás alól: nem a zsidó az inferiorus, nem a zsidó az aljas, csak a galut az aljas, a galut, a galut.

Magyarországról mostan két hírt röpit világgá a táviró dróti. Beniczky Ödön, a legdühöngőbb fehérterror volt magyar belügyminisztere, nyílt parlamenti gyűlésen, aktákat olvasott föl az orgoványi zsidógyilkosságokról, a balatoni zsidógyilkosságokról, Héjjas zsidógyilkosságairól, Prónay zsidógyilkosságairól, Horthy zsidógyilkosságairól, a földönfutóvá tett északi zsidókról és minden, minden lelketirtató szörnyüségéről, amit úgy is tudott már az egész világ és tudunk mi zsidók — bizony hogy nem mondott újat nekünk vele.

És ugyanakkor, mikor a fehérterror volt belügyminisztere már maga is megundorodik a sok zsidóvértől, — vagy akármi okból, de nyílt parlamenti gyűlésen robban ki belőle az elsőszönyves és közönséges briganti rablógyilkosoknak nevesi volt munkatársait, a Héjjast, az Osztenburgot, a Horthyt, ugyanakkor...

Ugyanakkor a pesti ier. hitközség gyászünnepet hirdet a háborúban elesett zsidó katonák emlékére: a gyászünnepséget július 24. én tartják meg a budapest-rákócsereszteri ier. temetőben és a gyászünnepségre alázatos hódolattal hívják meg... jaj kiket hívnak meg? Jaj szegény pesti zsidók, alázatos szegények, — azért ti sem vagytok aljasok, azért ti sem vagytok léleknek undora és eliszonyodás, — nem, nem, csak a galut az, a fertőző, az aljas, a lealjasító galut.

Hát igen, a gyászünnepséget Szelekly Ferenc hitközségi elnök, bankigazgató rendezte és alázattal meghívta rá Horthy Miklós kormányzót, József főherceget és családját, az egész kurzus-kormányt, a nemzeti hadsereget és az egész magyar nemzetgyűlést. Ha nem volnék magam is zsidó, ha nem érintene olyan közelről engem minden, ami zsidó nyomoruság, ha testé, ha lelki, — hát akkor most olyan keserü maliciózus tudnék lenni, úgy tudnék gratuláló jókívánásaimat elküldeni Szelekly Ferenc urnak és teljes sikert kívánni neki a meghívásokhoz és reményemet kifejezni, hogy a meghívottak, megtisztelve a nagy kitüntetéssel, mindannyian meg fognak jelenni az ünnepségen: Horthy kormányzó, saját fölséges személyében, — és kezében a róla elnevezett bunkóval és a nemzeti hadsereg is képviseltetni fogja magát, talán épen Héjjassal, vagy Prónayval, vagy Bibóval, vagy gróf Salm-val, vagy Osztenburggal, vagy esetleg mindannyiunkkal egyszerre — és a nemzetgyűlés is kiküldi majd képviselőit, a Budaváryakat, a Semrecsányit, a Fanglert, a Tasslert, — no igen, hát csak nem sorolhatok föl háromszázegynéhány nevet!

Igen, de én zsidó vagyok és csak sirni, csak mélységes, keserves pirulással szegyenkezni tudok, — és keresni keservelem, kétségbeesve a mentességet és nem szabad rám haragudni érte, hiszen az én lezüllött, fertőző, megajlasodott fajtámról van szó. És nem igaz, én tudom, én hiszem, én vallom, hogy nem a zsidó az aljas, az inferiorus, a lezüllött: a galut az, aki kiszivta és szivja gerincünkbe az erőt és velőt, az elnyomorító, az aljas, az aljassá tevő galut. g. i.

— Az Uj Kelet nagyváradi és nagyváradkörnyéki olvasóit és előfizetőit értesítjük, hogy az „Uj Kelet” fiókiadóhivatala, a nagyváradi Cionista Szervezet Deák Ferenc-utca 9. szám alatt lévő hivatalos helyiségében van, ahol megbízottunk házasági, eljegyzési és egyéb hirdetéseket felvesz. Minden panasz és reklamációt a jelzett címen szíveskedjenek bejelenteni.

— A kolozsvári angol konzul Temesváron. Temesvárról jelentik: Charles Goodwin, a kolozsvári angol konzul ideérkezett és meglátogatta a prefekturát.

— Az „Uj Kor” Herzl emlékszáma. Temesvári lapársunk, az „Uj Kor” legközelebbi számát Herzl Tivadar halálának évfordulója alkalmából, Herzl emlékének szenteli. A tartalomról kiemelhetjük Herzl munkásságának, diplomáciájának méltatásáról írt cikkeket, továbbá Herzl Tivadar tanulóévei, Herzl mint ember, hogyan lett Herzl cionista stb. Az érdekes számot t. olvasóink figyelmébe ajánljuk. Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában, vagy közvetlenül az „Uj Kor” kiadóhivatalában, Temesvár Fröbel-utca 54. Egy példány ára három lei.

— Az iparkamara a vásárvám ellen. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara beadvánnyal fordult a városhoz, amelyben a vásárvám megállapítása ellen tiltakozik és a díjak módosítására új bizottság összehívását ajánlja.

— Egy héttig lehet még bejelenteni a magyarországi tartozásokat és követeléseket. A kormány néhány héttel ezelőtt elrendelte, hogy az ausztriai és magyarországi tartozásokat és követeléseket jelentsék be. A kereskedelmi és iparkamarától most arról értesítünk, hogy a bejelentés nagyon lanyhán történik, annak ellenére, hogy a terminus 25-én lejár. A bejelentést az adóhivataloknál kell megtenni, ahol az erre szolgáló nyomtatványon fel kell sorolni a bejelentő nevét, a tartozás, illetve követeléseit összegét abban a valutában, amelyben az ügyletkötés történt, az esedékességét, származását és a ki nem fizetett kamatokat. Nem kell bejelenteni a köztartozásokat, a peres tartozásokat, ha az I. fokú döntés a romániai állampolgárra kedvező, a peres követeléseket, ha az I. fokú döntés a romániai állampolgárra kedvezőtlen és a postatakarékpénztári tartozásokat és követeléseket. A bejelentés tehát csak magánjogi viszonyból származó és 1918. nov. 1. előtt kötött ügyletekre vonatkozik. A kereskedelmi és iparkamara felszólítja az érdekelteket, hogy bejelentési kötelezettségüknek tegyenek eleget, most a kitűzött határidőig be nem jelentett követelések és tartozások, minden valószínűség szerint érvényüket veszítik. A ki egyenlítés kulcsáról most dönt a római konferencia.

— Segély a chalucoknak. Párisból jelentik: A zsidó országsegélyző konferencia végrehajtó bizottsága a minap tartott ülésén elhatározta, hogy a palesztinai kormány rendelkezése következtében Erec Jisraél felé való utjukban megrekedt chalucok segélyezésére hater ezer frankot utalványoz ki. Együttal minden lépést megtett olyan irányban, hogy ezek a chalucok Jaffában minél előbb partra szállhassanak.

— Romániából nem mehet át repatriáló vagon Magyarországra. A CFR vezérigazgatósága értesítette az üzletvezetőségeket, hogy repatriáló vagonok többé nem mehetnek át Magyarországra. Ezzel egyidejűleg a MÁV. intézkedett, hogy egyelőre százhusz teherkocsi álljon a repatriáló rendelkezésére, akik butoraikat és egyéb értékeiket Biharpuszpökiben román vagonból magyar vagonba rakhatják át.

— Korlátozzák a vasúti szabadjegykiadást. A CFR. vezérigazgatósága a vasúti szabadjegykiadást ismét korlátozta. Saját tisztviselői és egyéb alkalmazottai számára csak bizonyos meghatározott számú ad évi szabadjegyet és pedig egy-egy osztályban alig háromnegyvet. Az időszakai szabadjegyeket a jövőben is engedélyezik.

— A nyomdatulajdonosok kongresszusa. Erdély és a Bánát nyomdatulajdonosai vasárnap délelőtt a városháza kis tanácstermében országos kongresszusra jöttek össze, amelyen megalakították önálló szervezeteiket. A gyűlésen Kabos Ármin temesvári nyomdatulajdonos elnököt. Paukerow Leonárd a munkaadó és munkások közötti viszonyról beszélt. Ezután felolvasták és elfogadták az alapszabályokat és az Erdély kerületi beosztásáról szóló javaslatot. Lányi Izsó a tanoncgyűről tartott előadást és végül Sonnenfeld Gusztáv (Nagyvárad) az egységes árszabályt adta elő, melyet közgyűlés rövid vita után elfogadott. A tisztikart a következőképpen választották meg:

Elnök Kabos Ármin (Temesvár), társelnökök Bratu Miklós (Nagyszombat) és Gótt Frigyes (Brassó). Ügyvezető alelnök dr. Dobó Ferenc (Kolozsvár). Pénztáros Goppold Gyula (Kolozsvár). Ellenőr Paukerow Leonárd (Kolozsvár). A választmány tagjai a kerületi elnökök és pedig: dr. Weisz Sándor (Kolozsvár), Benkó László (Marosvásárhely), Bloch Károly (Arad), Morvay János (Szatmár), Gótt Frigyes (Brassó), Doroff Péter (Nagyszombat), Sonnenfeld Gusztáv (Nagyvárad).

— Elvesztett irattárcák. A kolozsvári rendőrség bejelentette, hogy vasárnap délután a strandfürdőn két pénzt és irásokat tartalmazó irattárca elvesztett. Megtaláló a pénzt megtarthatja, az iratokat és a tárcákat juttassa el Költő-utca 4. szám alá, ahol illő jutalomban is részesül.

— Házasság. Hirsch Rózsikát (Kolozsvár) eljegyezte Léb József (Alsóajára). (Minden külön értesítés helyett.)

Geiszt Margit és Salamon Jakab folyó hó 21-én délután fél 3 órakor tartják esküvőjüket Kinizsi-utca 6. szám alatti lakásukon, melyre rokonaikat, jóbarátait és ismerőseiket ezután hívják meg. (Minden külön értesítés helyett.)

Leób Hermann Brassó eljegyezte Schwimmer Szécsent Nagyváradról.

Szerencs Rózsika (Kolozsvár) és Grünwald Albert (Torda) jegyesek.

Stern Nándor szászvárosi divatkereskedő folyó hó 10-én tartotta eljegyzését Léb Adolf hátszegi kereskedő leányával, Mancikával. (Minden külön értesítés helyett.)

Weisz Ármin Sz.-Pér eljegyezte Weisz Rózsikát M.-Csaholy. (Minden külön értesítés helyett.)

Kain Ch. Malkét Tekéről eljegyezte Schieber M. Baruch Basztercéről. (Minden külön értesítés helyett.)

— Mennyi rádium van a világon? Hivatalos becslés szerint 100—110 gr.-ra tehető a világ egész rádium-készlete. Legnagyobb részét, 70 grammot, Amerikában, a Carnot-telepen bányászták, de a többi is javarészt amerikai ércből nyerték. A háború sok rádiumot fogyasztott. Amerika 1918. és 1919. évi egész termése a háborúra ment rá és Európában is a rádiumot orvosi céljaitól a pusztító háború céljaira vonták el. Amerikában ezidő szerint 20—25 gramm rádium áll orvosi céloknak rendelkezésére, ezt persze feltékenyen őrzik, mert a rákbetegségnek a rádium az orvossága s a még működő rádium-telepek, Cotrodoban, Ulahban, hat-tíz év múlva ki lesznek merítve.

— Eltűnt. Molnár József Heltai-utca 14. számú lakos bejelentette a rendőrségen, hogy László nevű nyolc éves fia eltűnt. A rendőrség megindította a nyomozást.

— Rendőrségi hírek. Pop Anna Kovács-utca 5. számú lakos bejelentette a rendőrségen, hogy ezeröttszáz lejt elloptak tőle. — Wolf Ferenc Fellegvári utca 8. számú lakos ötezer lejes lopásról tett bejelentést.

* Bábó Béla marosvásárhelyi hírnév zenekara és Nányi Károly nótás kisbögös fog e hó 20-tól esténként a Park kávéházban hangversenyezni, ezen eseményszámba menő estélyekre felhívjuk a n. é. közönség figyelmét.

* Felköttem azoknak, akiknél Nagy Gyula album gyűjtőív van, szíveskedjenek elszámolásra befordulni az „Ellenzék” szerkesztőségébe naponta délután 3 és 5 óra között. Pálos István hirdető.

* Ismét kapható Földes világhírű Margit krómje (szappan, puder, mely pár nap alatt üdév, szép, rozsdás, simává teszi az arcot. Eltűntet szepit, májfoltot, minden bőrbajt. Zsíraltan, ártalmatlan, rögtön esépit. Kapjátó mindenütt.

* Karisbadi porcellánárú, Bindskopf préseit üvegáru és cseh táblaüveg érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 18.

Hajtsza egy megszökött rab után

Izgalmas jelenet a törvényszéken

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Múlt év szeptemberben egymásután három nagy betörés történt Kolozsváron: a Misér-cégnél, a Neumann M. üzletbe és a Newyork-szállóba törtek be és mindhárom helyről nagy értékű anyagot loptak el. Ezeket a betöréseket mint később megállapították, Binder Lajos követte el, akit néhány hónappal ezelőtt letartóztatták és az ügyesség fogházába zárták. Binder azóta az ügyesség foglya volt, mignem szombaton, megunva a börtönéletet, megszökött. A szökést este hat órakor vették észre és azonnal jelentették a rendőrségnek, ahonnan Andrescu inspekción bűnügyi rendőrkapitány, Rosenfeld és Katz detektiveket rendőrökkel és börtönőrökkel kiküldte a szökevény felkutatására.

A detektivek utközben találkoztak Binder feleségével, akit bekísértek a rendőrségre, valahol kezdtek és megmozdították. Az asszonynál egy levelet találtak, amelyben Binder megírja, hogy meg fog szökni és kéri feleségét, hogy éjjel három órakor legyen a Fellegváron. A detektivek ezen a nyomon elindultak és a rendőrökkel körülvették a Fellegvárt, de a különböző sikátorokat járták be. Binder ezalatt egy sziklába épített üres kunyhóban rejtőzött, amelyből, minthogy felesége nem jött, reggel öt órakor elébe indult. Néhány perccel ezután az egyik detektív a kunyhóhoz érkezett, ahol különféle gyanús nyomokat talált. Mivel tudta, hogy Binder a Fellegvárból nem juthat ki, a kunyhóban maradt, ahova számítása szerint a szökevénynek vissza kellett térnie.

Binder a Fellegvár szélén észrevette a rendőröket és sietve visszatért rejtőhelyére. Itt a detektív feltartott revolverrel fogáta és letartóztatta.

Bindert ezután bevitték a rendőrségre, ahol Andrescu kapitány kihallgatta. Másnap visszakísérték az ügyességre.

Ezenkívül egy szokási kísérlet is történt. Hétfőn délelőtre tüzte ki a törvényszék Jellinek Béla, a Fenyő-féle betörés egyik tettesének tárgyalását. Az elnök első kérdéseire Jellinek nekirendelt a hallgatóságnak, majd ki akart ugrani az ablakon. A fogházorok sikerült idejében megfogni. Jellinek őrdjengeni kezdett, mire kivették. A folyosón is úgy viselkedett, mint elmebajos. Elremült tekintettel remegve könyörgött a fogházoroknak, hogy ne löjje agyon.

A tárgyaláson jelen volt dr. Hosszu városi tisztiorvos véleménye szerint Jellinek csak szimulált. A fogházor azt mondotta, hogy Jellinek mindeddig rendszeresen viselkedett, csak azt vette észre rajta, hogy papírdarabkákat ragaszt az arcára. Mikor a tárgyalási terembe kísért, teljesen normálisan viselkedett.

A törvényszék elrendelte Jellinek elmebeli állapotának megvizsgálását s az orvosszakértők jelentése alapján fogja a tárgyalást megtartani.

KOZGAZDASÁG

Megkezdődött a talpfarekvirálás

Nem történt elég felajánlás — Zavarok a fizetésnél — Nem lehet exportálni

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A CFR. vezérigazgatósága tudvalevőleg elrendelte, hogy a fatermelők a talpfakészletek ötven százalékát bocsássák az üzletvezetőségek rendelkezésére. Mint utjabban értesültünk, a felajánlás olyan kis mértékben történt, hogy a CFR. vezérigazgatósága a rekvirálás megkezdésére jogosította fel az üzletvezetőket. Aradmegyében már meg is kezdődött a rekvirálás, vasúti és katonai bizottságok járják be a fatermelők telepeit és a készletek ötven százalékát, sőt helyenként nagyobb részét is lefoglalják.

A CFR.-nek ezt az intézkedését az provokálta, hogy a termelők bizalmatlanságból vonatkoztak a felajánlási felhívásnak eleget tenni. A vasut ugyanis rendszerint nagy késedelemmel és erőszakosan leszorított árakkal fizeti

ki talpfatartozásait. De oka ennek a tartózkodásnak az is, hogy a felajánlás ellenszolgáltatásul biztosított talpfakivitelit jogot a magas vámtételek miatt nem lehet igénybe venni.

A talpfa-ügynek csak kétféle elintézése lehet: a vámtételek leszállítása és a CFR-nek eladott anyag azonnali kifizetése.

Ujabb pénzkivitelit tlla om. Bukaresti jelentés szerint a pénzügyminisztérium mellé beosztott valutabizottság megtiltotta általánosságban a leikvitelt. Egyben utasította a vámhivatalokat, hogy a külföldre utazóktól a náluk talált leimennységeket kobozzák el. Idegen valuták kivételéhez az adófizetési nyugta felmutatása kívánatik meg.

Leszállították az írószerek behozatall vámját. A pénzügyminisztérium az írószerek (ceruzák, tollak, vonalzők) behozatall vámját száz kilogrammonként kétezer leire szállította le.

Románia május havi kivitele. Május hó folyamán Románia a következő árkat exportálta: 7486 tonna búzát, 630 tonna buza-lyaszt, 24899 tonna rozst, 27871 tonna árpát, 7614 tonna zabot, 25391 tonna tengerit, 4056 tonna nyers petróleumot, 4909 tonna benzint, 2324 tonna ásványolajat, 3044 tonna deszkát, 155 tonna építészeti fát és 63740 m³ fatörzset.

Amnesztia az árdrágitó kisiparosoknak. A munkügyi miniszter a kis- és kézműiparosok küldöttségének kérésére kilátásba helyezte, hogy az ellendik az árdrágitási törvény alapján f. év április 1-ig bevezetett eljárásokat beszünteti és a kiszabott büntetéseket általánosságban rendeleti uton törölni fogja.

A cementárak esése várható. Az Uj Kelet részletesen ismertette azt az áldatlan harcot, amely a tordai és a bukaresti Bibescu-cementgyár között dult és amelyet a kormány, Biberescu herceg pártjára állva, úgy aart elintézni, hogy a tordai cement árát, a földgáz megdrágításával a bukaresti cement árához emelte fel. Ez az intézkedés azóta állandóan éreztette káros hatását és ugyszólván teljesen megbénította a már-már nekilendülő építkezést. Mint lapunknak jelentik, a kormány most megváltoztatta politikáját és a tordai földgáz árát 80 baniról 40 banira szállította le. A cement ára ennek következtében, vagononként valószínűleg nyolc-kilencezer leire fog csökkenni.

Valutapiac:

Bukarest, jul. 16. Márka 97—98, leva 71—71¹/₂, font sterling 250—258, francia frank 580—590, svájci frank 1150—1175, lira 315—325, drachma 378—380, dollár 67¹/₂—68¹/₂, arany 220—225, ezüst 825¹/₂, oszt. kor 11—11¹/₂, magyar korona 28—29, szokol 102—108, lengyel marka 430—435, dinár 185—187.

Zürich, jul. 16. Bukarest 865—, Berlin 819-50, Amsterdam —, Newyork 606—, London 2196—, Páris 4725—, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága 95-50, Stocholm 127³/₄, Krisztiania 95-50, Madrid —, Prága 795—, Budapest 185—, Zágráb 380—, Buenos-ayres —, Varsó 82—, Bécs 82—, osztr. leb. kor. —.

SPORT.

A VAC Erdélyben. Az egyetlen budapesti zsidó csapat, amely veretlenül nyerte meg a másodosztályu bajnokságot és ezzel az elsőosztályu csapatok sorába került, erdélyi turára indul. A beutazással kapcsolatos formalitások és engedélyek elintézése után most már véglegesen a következőkben állapította meg turája programját: Julius 24-ikétől 26-ig Nagyváradon játszik a Makkabeával, NAC-al és a Törekvással; július 29-én és 31-én Marosvásárhelyen kerül szembe az MTK-val és az MTE-vel, augusztus 5-én, 7-én és 9-én pedig Kolozsváron mérkőzik a Victoriával, KAC-al és a Haggibborral. A VAC erdélyi szereplése iránt óriási az érdeklődés, mert Budapesten nem csak az összes második osztályu csapatokat verte, de megnyerte 2:0 arányban az elsőosztályu bajnokság második helyezette, az UTK ellen tartott mérkőzését is.

KAC országos atletikai versenye. Szépszámu közönség előtt folyt le a KAC atletikai

siadala. A helyi atlétákon kívül az Aradi AC, Vulkáni SE és a Marosvásárhelyi SE képviseltették magukat a versenyen. Különösen az aradiak szerepeltek sikeresen: a három stafétát nyerték és három egyéni győzelmet arattak. A verseny lebonyolítása mintaszert volt. Hiba csak a 110 yardos gátfutás döntőjénél fordult elő. Imrét (Haggibbor), aki győztes lett a versenynek, négy gát ledöntése miatt diszkvalifikálták. A gátak a rendező egyesület hibájából rosszul voltak felszerelve, miért is Imre diszkvalifikálása legalábbis problematikus. Részletes eredmény:

100 méteres síkfutás: 1. Péter (KAC). Idő 11.4.

Súlydobás handic. 1. Bodea (Univ.) 18.05 (3 m. előny.)

1600 m. síkfutás: Schwelengräber (AAC) 4.45.

Magasugrás handic: 1. Péter (KAC) 168 cm. (előny nélkül), Imre (Haggibbor) 168 cm. (12 cm. előny.)

400 m. síkfutás II. o. 1. Engel (AAC) 58.4.

Diszkoszvetés. 1. Popp Forita (Univ.) 37.88.

5x100 m. staféta. 1. AAC 48.4.

800 m. síkfutás handic. 1. Schwelengräber (AAC) 2:16 (előny nélkül).

Távolugrás. 1. Popp Z. (Univ.) 6 m.

200 m. síkfutás. Péter (KAC) 24 m.

Gerelyvetés II. o. Vass (Vulkán) 41.55.

110 m. gátfutás. 1. Kacsóh (MSE).

200+200+400+800 m. staféta. 1. AAC.

Rudugrás II. o. 1. Vajna (KAC).

4+200 staféta. 1. (AAC) 41.8.

Ezt követőleg Varga Sándor tornatanár által betanított tornász csapatok mutattak be szépen sikerült hangulatos szabadgyakorlatot.

Marosvásárhely: UTK—MTK 1:1 (0:0). Eiró: Nagy Lajos.

Nagyvárad: AMTE—Törekvés 4:0 (2:1).

Nagykároly: Nagyvárad Makkabea—Nagykárolyi AC 3:0 (2:0). A gólokat Grünbaum és Markovics rugta.

Az „Elite” sportegyesület tenniszversenyének eredménye. A Kolozsváron ujonnan alakult „Elite” sportegyesület július 15., 16. és 17-én tartotta első házi tenniszversenyét a sétatéri pályán. A nők közül első Gyulay Irma, második Mülner Vikorné, harmadik Sós Lajosné, a férfiak közül első Romanul Aurél, második Balog Oszkár, harmadik dr. Mann Zoltán lett.

MOZIHIREK

A mozgó műsora: Uránia-mozgóban kedden fut utóljára, a csodaszép Corvin-film, „Yamata”, egy rabszolga története. Cimszerapben utólrhetetlen tökéleteségű drámai alakítást produkál, a nagy Rajnai Gábor, mellette jeleskednek Lóth Ila, Vándory Gusztáv, Fenyvesi Emil. — Szerda, csütörtök, Dumas világ-hír, romantikus regénye filmen, a Corvin-gyár pazar rendezésében, „Fekete tulipán”. Főszerepekben: Várkonyi Mihály, Makay Margit, Fenyvessy Emil. Kelet szines, titokzatos világ elevenedik meg előttünk e filmben. — Egyetem-mozgóban: Kedden, az olasz Cines-gyár ragyogó színpompás filmszíműve, a „Szénkirálynő”, egy millárdos leány és egy szegény fiu, szerelmének regénye. Szerda, csütörtökön, nagy történelmi látványosság, a Gaumont-gyár remeke, „Bizans utolsó napjai”, a törökök által ostromolt görög császárváros tragédiája. — Szinkór-mozgóban a diadalmas „Xa-Xa” sorozat első része, „Virágzál hereokkisaaszony rabszolgálaton”, kerül bemutatásra, zsufolt és lelkesült tetszészajtól hangos házak előtt kedden. Szerdán, és csütörtökön viszont az amerikai Selig-gyár remeke, „Milliók a kofferben”, nagyszabásu kalandorfilm első három epizódja fut. E filmkolozsus, melynek női szereplője különben ugyanaz, mint a „Xa-Xa”-é, a hűbéjos és rendkívül tehetséges amerikai filmstar, Juanita Hansen, merőben különbözik, az analomig megszokott detektív és kalandor szenzációktól. Elsősorban is kivitele rendkívül pazar, egyes részletei valószággal

קאָפּעסאַרנאָן "אָרמאָ" és étterem jóitak, naponta friss háziütemények

GRÜNFELD-nél

Oradea-Mare, Str. Saguna (volt Kapucinus-utca) 6
Pontos kiszolgálás!! — Szolid árak!

Restaurant Bihor étterem (volt Lloyd)

ujjonnan átalakított télikerthelyisége GRÓSZ FARKAS és STEIER DÁVID vezetése alatt 300 személyre berendezve MEGNYILT!

LAKODALMAK és BANKETTEK rendezését jutányosan vállaljuk

ORADEA-MARE אָרמאָ דער ליטוונער ר' מנחם ז"ל (NAGYPIAC TÉR)
ראַם שווי ש"ב בקהל ראים נאלאמא חתת דני הרד"ג מוהר"ר יוסף צבי דויטשמן שלי"מ

megdöbentően érdekesek, meséje mindvégig izgalmatól túlfutott, soha nem látott trükkökkel gazdag, a figyelmet folyvást le tudja bilincselni, másodsorban meg van az a végtelen nagy előnye, hogy az egyes részek, teljesen befejezett kerekded egészek, melyek külön-külön is élvezhetők azok számára, kik esetleg egy fejezetet kénytelenek volna elmulasztani. — Péntek, szombat, a „Xa-Xa”, második fejezete: „A dsungelhalál” fut, talán egyik legszebb és egyben legizgalmasabb részlete a filmnek. Vasárnap délelőtt rendkívül olcsó hely-árák mellett, látványos, tanulmányos és humoros műsorral, gyermekelőadás, a gyermekeknek mesél dr. Csillag István. Délután és este, nagy Pathé-szenzáció a legkiválóbb francia színészegettyűttessel, Mea Culpa, „En bünöm”.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
Szarkosztóság: Călea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

Üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
Telefon 71 Interurbán

Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbadi porcellán, díszmü- és konyhaberendezési cikkekből.

A legjobb rum- és likör-essenciák a legolcsóbb árban kaphatók 1253

Glück Henrik gyárában
Oradea-Mare (Nagyvárad) Călea Vict. 1253
(volt Kolozsvári-u.) 74

Befőttes- és uborkás-üvegek megérkeztek

prima minőségben legolcsóbb árban kaphatók

Táblaüveg — Ablaktapasz
Kristályfehér üvegaruk —
Porcellánaruk — Wilhelmsburgi köedény — Keretlecek

waggontételeiben is kaphatók

Komlós Testvéreknel
ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
Kérjen árajánlatot!

NEUMANN M.

férfi fiu- és leányka-ruha áruháza
CLUJ—OLOZSVÁR, — FÖTÉR.
Fresko férfi-öltöny tisztá gypja Lel 750.—

